

Vold blandt unge mænd i nattelivet

En interviewundersøgelse

Finansieret af Trygfonden – I samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd

Indhold

Resumé	3
Analysens hovedpointer	3
Kapitel 1	4
Introduktion	4
Formål	4
Problemets omfang	5
Voldsdefinitioner	6
Kapitel 2	8
Metode	8
Rekruttering	8
Metodisk ramme	10
Anonymitet og fortrolighed	11
Overvejelser i forbindelse med interviewene	11
Betaling for interviews	12
Interviewenes forløb	12
Kapitel 3	14
Udgangspunkt	14
Subkultur og gadekapital	14
Kapitel 4	16
Analyse	16
De unge mænd	16
Uddannelse og arbejde	16
Fritid	17
Alkohol og stoffer	18
Kriminalitet	18
Familiebaggrund	18
Italesættelser af vold	19
Direkte årsager til vold	20
Andres territorier	20
Koder	21
Udfordringen	22
Modstanderens styrke	23
Uskrevne regler	24
Voldens forførende egenskaber	26
Respekt og anerkendelse	27
Subkulturel kapital	28
Ambivalens	28
Politiet	30

Våben	31
Alkohol og stoffers betydning	32
Konklusion og perspektivering	34
De voldelige unge mænd	34
Litteratur	36
Anvendte referencer	36

Resumé

Analysens hovedpointer

Rapporten bygger på kvalitative interview med 10 unge mænd i alderen 15-18 år, som ikke er hårde kriminelle, men alle har personlige erfaringer med vold i natteli-vet. Interviewene er analyseret med henblik på at få indblik i de situationer, hvor volden opstår, og i de unge mænds egen forståelse af de voldelige episoder.

Analysen af interviewmaterialet viser, at:

- De unge mænd kommer fra forskellige baggrunde. Nogle har erfaringer med andre former for kriminalitet. De opfatter sig selv som almindelige unge.
- Volden opstår ikke tilfældigt, men tillægges derimod mening af de unge mænd.
- Vennerne er vigtige for de unge, som i høj grad orienterer sig efter de nor-mer og værdier, der gælder i deres primære vennekreds. De voldelige unge mænd færdes i kredse, hvor vold tillægges positiv værdi, idet volden binder vennegrupper sammen og giver respekt internt og eksternt.
- De unge har dog samtidig et ambivalent forhold til volden og er godt klar over, at vold ikke giver anerkendelse uden for deres egne snævre grupper.
- Det forførende ved volden hænger sammen med det adrenalinkick, de unge mænd oplever, når de slås.
- De voldelige situationer går sjældent ud over sagesløse, men følger et for-holdsvist fast mønster eller regelsæt, som de involverede parter er bekendte med. Voldsepisoderne trækker fx på kendte koder i form af provokationer med blik, skub og ord.
- Når alkohol og stoffer er involveret, kan der opstå situationer, som ikke kan rummes inden for voldens "spilleregler".

Kapitel 1

Introduktion

Vold i nattelivet er et emne, der med mellemrum kommer op i medierne, hvor man kan få det indtryk, at helt almindelige unge er bange for at blive udsat for vold, fordi vold mod sagesløse snarere er reglen end undtagelsen i nattelivet.

Af en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse som Rådgivende Sociologer gennemførte i 2008 med deltagelse af 1218 unge mellem 14 og 26 år, viste det sig imidlertid, at unge generelt set er trygge, når de går i byen, og at flertallet af de unge ikke er involveret i vold. Undersøgelsen viste, at der var et ganske lille segment af unge mænd, der var involveret i vold i nattelivet. Det var en gruppe af unge mænd, der både havde været udsat for vold og som samtidig var udøvere af vold. Vi kunne se, at der var tale om unge mænd, der dels drak mere og tog flere stoffer end gennemsnittet af de unge, dels at de udmærkede sig ved aldrig at være bange for at blive udsat for vold.

Denne undersøgelse omhandler, hvad der får disse unge mænd til at benytte vold i nattelivet. I denne rapport vil vi gå mere i dybden med, hvilke rationaler, der gør sig gældende for de unge mænd, der benytter vold i nattelivet¹.

Formål

I og med at vold i nattelivet, trods sin reelt lille udbredelse, er et fænomen, der optager mange danskere, er der behov for se nærmere på voldens væsen og kultur. Idet volden nok er koncentreret i en lille gruppe, er den ikke desto mindre til stede i nattelivet. En større forståelse for, i hvilke situationer volden finder sted kan skabe en større viden og dermed være med til at øge trygheden i nattelivet.

¹ Undersøgelsen har desuden dannet udgangspunkt for et speciale på Sociologisk Institut, der forventes færdigt ultimo 2010

Projektets formål er at få viden om de unge mænds kultur og identitet og kortlægge deres rationer bag at bruge vold i nattelivet. Formålet har tillige været at se på de unge mænd, der ikke er "hårde" kriminelle, dvs. helst unge uden voldsdomme eller fængselsstraf, idet en viden om denne gruppe kan anvendes i det kriminalpræventive arbejde. Der er dog enkelte af vores informanter, der har fået en enkelt voldsdom, hvilket dog ikke betyder, at de er hærdede kriminelle.

Problemets omfang

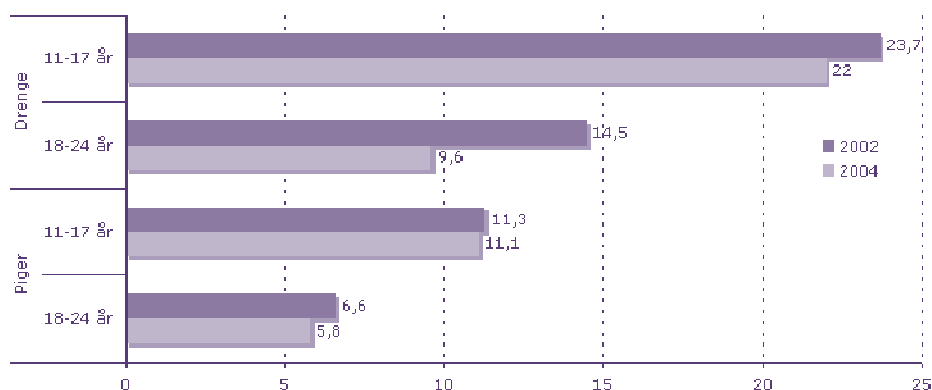
Det er svært at vide præcis, hvor stort omfanget af vold i nattelivet egentlig er. Man kan ikke nøjes med at benytte sig af de tilgængelige opgørelser af den registrerede kriminalitet, idet der i disse opgørelser ikke figurerer den vold, der ikke er blevet anmeldt, eller hvor der ikke er faldet dom. I denne undersøgelse har vi at gøre med den vold, der netop er i gråzonen, og som ikke (nødvendigvis) er at finde i kriminalitetsstatistikkerne. Det kan derfor være mere interessant at se på det man kalder *den selvrapporterede kriminalitet*, dvs. hvor den enkelte selv har oplyst, om man er blevet udsat for vold eller har udsat andre for vold. Et andet problem er, at man i de fleste opgørelser over kriminalitet ikke har specifikke opgørelser over *nattelivsvold*. Vores egen undersøgelse fra 2008, viser at det er omkring 4% af de unge mellem 14 og 26 år, der svarer at de har slået eller sparket nogen inde for den seneste måned i nattelivet, men at der er nogle kønsforskelle. Knap 2% af de unge kvinder har slået eller sparket nogen, hvorimod knap 7% af de unge mænd har slået eller sparket nogen² (Rådgivende Sociologer 2008).

I perioden 2001-2004 gennemførtes Ringstedforsøget, en stor undersøgelse af unges risikoadfærd i forhold til livsstil, livsbetingelser og levemåder. Ringstedforsøget inkluderede en kvantitativ optælling af "voldsudviklingen" for de unge mellem 11 og 24 år. Voldudviklingen opgøres ved at spørge til fysiske aggressioner, hvorfor det ikke kan afgøres om der er tale om at de fysiske aggressioner blev oplevet som vold, eller om de kan kategoriseres under straffelovens bestemmelser for vold (Balvig, Holmberg & Sørensen 2005). Som figuren herunder illustrerer finder Ringstedforsøget en markant kønsforskel, idet drengene har flere erfaringer end

² Tallene er forbundet med nogen usikkerhed, idet det er op til den enkelte at vurdere, hvornår de vil definere noget som vold.

pigerne med at bruge fysiske aggressioner over for andre, og derudover at andelen med disse erfaringer er mindre for de 18-24-årige end for de 11-17-årige.

Andel af unge, der inden for det seneste år angiver, at have slået eller tævet andre (procenter)

Som det fremgår, er der tale om et noget højere antal af unge, der angiver at have slået eller tævet andre end vores undersøgelse viser. En af grundene er, at der i Ringstedforsøget er tale om vold generelt, og ikke kun vold i nattelivet. Samtidig har man i Ringstedforsøget spurgt et år tilbage, hvor vi i vores undersøgelse har koncentreret spørgsmålene om den seneste måned.

Det er derfor svært at give nagelfaste svar på, præcis, hvor meget vold, der er i nattelivet. Vores egen undersøgelse peger på, at den ”hårdere vold” er koncentreret om en ganske lille gruppe på omkring 2-3% af de unge, men i forbindelse med vold er vi:

... på et meget mere elastisk område, fordi vi i særdeleshed for drenge har at gøre med en måde at omgås hinanden på, hvor afgrænsningen er svær i forhold til traditionelle fysiske udtryksformer, som de unge ikke selv oplever eller opfatter som vold: tjatte, skubbe, rykke, klaske, sparke i r..., dunke i ryggen osv (Kjvsgård 1992)

Voldsdefinitioner

Som vi allerede har været inde på, er definition af vold ikke uden problemer. Betydningsindholdet af voldsbegrebet varierer alt efter i hvilken kontekst det anvendes, og en indledende begrebsafklaring er derfor nødvendig.

Juridisk kan vold blandt unge drenge i nattelivet afgrænses med henvisning til straffelovens bestemmelser i § 237 og § 244 - § 246. Her anføres vold som legemsangreb eller legemsbeskadigelse. Straffelovens bestemmelser fokuserer således på voldens fysiske karakter, og karakteren af de fysiske skader som påføres offeret. Da den juridiske afgrænsning udelukkende forholder sig til voldens strafbarhed efter fastsatte bestemmelser, har vi fundet det relevant at inddrage informanternes forståelse af voldsbegrebet. Hermed foretages en intern validering af begrebets betydningsindhold som det anvendes i interviewsituationen, samtidig med at det lukker op for nuanceringer af den juridiske voldsafgrænsning, og giver indblik i voldsforståelsen blandt informanterne.

Vi har under interviewene spurgt informanter, hvordan de definerer vold. Som det fremgår af et interview med en ung mand på 17 år, så er vold:

”det er så snart det bliver fysisk....., jeg vil stadig definere det som vold, når det bliver fysisk. Fordi trusler de kan jo også godt være tomme. Men trusler, det er jo mere en optakt til vold. Hvis du har truet nogen, så er der jo større chance for at du kommer op og slås med ham, og så, hvis du truer ham, så er det jo fordi du gerne vil op og slås med ham, og så er det sådan en optakt” (17 årig)

En anden ung mand, der er 15 år, har en bredere forståelse af vold:

”Vold det kan være alt muligt, det kan også være at jeg spytter dig i hovedet, eller at jeg begynder at skubbe til dig, eller begynder at vælte dig ned, det er også vold...”

Informanternes udtalelser illustrerer, hvorledes der eksisterer forskellige voldsforståelser, og understreger dermed nødvendigheden af en begrebsafklaring i interviewsituation, og en efterfølgende stillingtagen til hvilken forståelse som anvendes i fremstillingen. Voldsbegrebet som anvendes i denne rapport afspejler den juridiske afgrænsning til fysisk vold, som også er den forståelse som gør sig gældende i størstedelen af interviewene. Vi vælger således at holde os til at tale om vold i betydningen fysisk vold, eftersom det for det første er denne afgrænsning, som finder størst støtte i empirien, og for det andet er meget konkret og dermed skaber klarhed omkring betydningsindholdet.

Kapitel 2

Metode

Rekruttering

Idet det er en meget lille andel af unge mænd, som har erfaringer med voldsepisoder, kan det ikke forventes, at det er muligt at rekruttere disse fra en hvilken som helst folkeskole eller videregående uddannelse. For en målrettet/fokuseret rekruttering af informanter, som har erfaring med voldsepisoder, har det derfor været nødvendigt at lokalisere de institutioner og fora hvor det er muligt at komme i kontakt med de unge mænd.

Informanterne er rekrutteret gennem en ungdomsskole, en fritidsklub og gennem personlig kontakt. De første informanter blev rekrutteret gennem en ungdomsskole i en forstad til København. Ungdomsskolen havde et særligt samarbejde omkring unge, som af den ene eller anden årsag, var på kant med loven/havde behov for ekstra tilsyn, eller ikke var i stand til at gennemføre et normalt folkeskoleforløb. Her fik vi kontakt til den ansvarshavende afdelingsleder, som efter en grundig indføring i opgavens problemstillinger selv kontaktede de respektive/relevante unge, og henviste dem til os. At vi fik kontakt til de unge mænd gennem en gatekeeper og inden for konteksten af en velkendt institution, betød blandt andet at rammerne for interviewet var meget tydelige, hvilket som udgangspunkt skabte en meget tryk situation. Men samtidig satte ungdomsskolen også nogle meget specifikke rammer for interviewet, hvilke muligvis kan have haft en effekt på de unges lyst til at udtale sig³.

Derudover kontaktede vi en ungdomsklub i et område med en høj koncentration af beboere med anden etnisk-baggrund end dansk. Dette skyldtes ønsket om at inddrage unge med anden etnisk baggrund end dansk. Research af klubben viste endvidere, at enkelte tidligere straffede og unge med en høj grad af involvering i de

³ Vi fremhævede, at hverken gatekeeper eller nogen andre ville have adgang til interviewet, og at vi ville sørge for fuld anonymitet. Samtidig kan det også tænkes at ungdomsskolen som ramme fordrer en fri og åben kommunikation i interviewsituationen, idet skolen i de fleste tilfælde havde kendskab til de unges affærer, og indgik i en åben dialog med de unge.

kriminelle miljøer var blandt medlemmerne, og vi formodede derfor, at det var muligt at rekruttere unge med voldserfaringer der. Vi kontaktede lederen fra Ungdomsklubben, der bekræftede, at unge fra målgruppen frekventerede klubben jævnligt. Vi fik derefter lov til at komme ud og besøge klubben af flere omgange samtidig med, at vi lavede opslag til klubben, hvor vi søgte informanter til undersøgelsen. Besøgene i klubben vakte umiddelbart meget opsigt, og de unge i klubben rettede en stor del af deres opmærksomhed mod os. Dette betød også, at det var vanskeligt at henvende sig direkte til enkelte unge, uden at alle andre overhørte samtalen, og når emnet så blev introduceret, var der ingen, som ville tilkendegive, at de havde kendskab til og erfaring med vold i nattelivet⁴. Et andet forhold som skabte en vis forbehold overfor at lade sig interviewe var, at der samtidig med at vi kontaktede klubben, var en gruppe specialestuderende, som også forsøgte at komme i kontakt med de unge. Derudover havde de for nylig oplevet, at en journalist skulle lave en reportage fra klubben, hvor anonymiteten ikke var blevet overholdt i journalistens artikel, og både klubben og den enkelte informant følte sig ”hængt ud” i medierne. Dette skabte selvfølgelig en stor mistro over for vore hensigter med interviewene, og en frygt for at fortroligheden skulle blive misbrugt. En enkelt informant valgte dog at henvende sig til os per telefon, hvorefter vi aftalte et interview, men ingen andre var interesserede i at deltage.

Endelig fik vi kontakt til informanter gennem en gatekeeper som tidligere var blevet anvendt i regi af Rådgivende Sociologer. I forbindelse med en kvantitativ undersøgelse af trygheden i nattelivet havde Rådgivende Sociologer haft kontakt til en enkelt ung, som tidligere havde været involveret i voldelige episoder i nattelivet. Ham interviewede vi, og med ham som gatekeeper fik vi ved snowball-effekten kontakt til tre andre unge, som indvilligede i at deltage. Det var helt tydeligt for denne informantgruppe, at de havde en anderledes tilknytning og forhold til voldelige episoder, da de, modsat de andre drenge, ikke var rekrutteret fra en institutionel sammenhæng. Dette kan endvidere også have betydet at drengene fra denne

⁴ Efter interviewet var afsluttet og diktafonen var slukket, forsøgte intervieweren at få informanten til at hjælpe med at rekruttere flere informanter fra den ungdomsklub han gik. Hans svar var i denne forbindelse, at vi ”aldrig ville få andre til at fortælle det han lige havde fortalt”, og han afviste derefter umiddelbart at det var muligt at rekruttere andre derfra. Denne afvisning kan også ses i lyset af hans manglende lyst til at tilkendegive overfor relationer i klubben at han havde kendskab til vold i nattelivet, og at han havde valgt at fortælle os om det.

gruppe, havde en mindre udviklet forståelse af sig selv som tilhørende en gruppe af potentielle voldsudøvere. Derudover fik vi via kontakter i Det Kriminalpræventive Råd kontakt til yderligere to informanter.

I rekrutteringen af de unge mænd viste det sig hurtigt, at de unge, som opfyldte inklusionskriterierne var i alderen 15-18. Det var ikke muligt for os at finde nogen, der var i alderen 19-26. I og med at et af vores inklusionskriterier var, at de unge mænd ikke skulle være hærdede kriminelle, spille dette givetvis ind på, at vi ikke finder unge, der er ældre i vores målgruppe. Man kan formode at de unge enten holder op med at bruge vold efter en periode i ungdomsårene, og dermed ikke længere er i målgruppen, eller at de unge fortsætter deres kriminelle løbebane og bliver ”hårde” kriminelle med voldsdomme og fængselsstraffe, som også falder uden for vores målgruppe⁵. Det skal dog også understreges, at vores informanter ikke kun er involveret i vold i nattelivet, men at mange af dem også har været involveret i andre former for kriminalitet såsom biltyveri. I undersøgelsen indgår derfor 10 unge mænd i alderen 15-19 år med forskellig etnisk baggrund.

Det er vores vurdering, at vi i virkeligheden får et stærkere og mere validt billede af gruppen af unge ”i grænselandet” ved at fokusere på denne aldersgruppe frem for hele gruppen af unge mænd mellem 14 og 26 år.

Metodisk ramme

Vi har valgt at anlægge en interaktionistisk forståelse som ramme for interviewsituationen hvorved de epistemologiske og analytiske implikationer af interviewet udvides, idet der ikke længere kun fokuseres på meningsindholdet af interviewet, men også på den meningsproduktion som pågår løbende (Gubrium og Holstein i Järvinen 2005). Dermed betones kontekst, form og funktion af de fortællinger som videregives under interviewet fordi udgangspunktet er, at sproget både reflekterer og skaber den sociale virkelighed. Mening er således en social proces situeret i en specifik kulturel kontekst snarere end stabile udtryk som overleveres fra interviewperson til interviewer (Järvinen 2005).

⁵ Se også Rådgivende sociologers rapport: *Unge sociale overdrivelser om vold i nattelivet*, for en underbygning af denne antagelse

Ambitionen er, at få en dybere indsigt i det komplekse samspil som eksisterer mellem de unges forskellige bevæggrunde for voldsanvendelse, og den specifikke situation hvori volden udfolder sig. Denne indsigt opnås gennem et fokus på de erfaringer, opfattelser og interaktionsmønstre som aktiveres i en given situation (Staunæs & Søndergaard 2005).

Anonymitet og fortrolighed

Alle informanter er sikret fuld anonymitet og fortrolighed. Informanterne udtaler sig om episoder, hvor de har været på kant med loven, og det er derfor vigtigt, at der er en høj grad af anonymitet og fortrolighed mellem interviewer og informant. Alle navne og steder er derfor udeladt, således at det ikke er muligt at spore den enkelte informant. Samtidig er informanterne dog gjort opmærksomme på, at vi også er underlagt straffeloven, og er derfor forpligtiget til at informere de relevante personer, hvis vi får oplysninger som kan gøre os i stand til at forhindre en fremtidig handling til skade for anden person (§253). Vi er dog ikke kommet i besiddelse af sådanne oplysninger.

Overvejelser i forbindelse med interviewene

Informanternes omdømme blandt familie, venner og deres omgangskreds sættes på spil idet øjeblik, informanterne vælger at deltage i interviewet. Med mindre informanterne vælger at holde deres deltagelse i interviewet eller interviewemnet hemmeligt overfor familie og venner vil deltagelse også signalere, at de på den ene eller anden måde har kendskab til emnet vold i nattelivet. Idet den offentlige debat synes kendetegnet ved en stærk afstandtagen overfor voldsanvendelse, og udøvelse af vold over for andet part i udpræget grad betragtes som afvigende, vil det, at man vedkender sig et personligt kendskab til emnet, også potentielt kunne medføre en stigmatisering af informanten.

Endelig berettes der i alle interviewene om handlinger, som er strafbare ifølge dansk lovgivning, hvilket betyder, at en manglende overholdelse af aftalen om anonymitet og tavshedspligt i behandlingen af interviewene kan have store konsekvenser for informanterne. Informanterne er jævnfør den indledende afgrænsning

ikke nødvendigvis dømt for voldsforbrydelser eller anden kriminalitet og de fleste af de ulovligheder, som de har begået, er således ikke kendt af politiet.

Betaling for interviews

Informanterne har ved deltagelse i interview modtaget et gavekort på 300 kr. Dette er primært besluttet for at mindske rekrutteringsvanskelighederne. Derudover anvendtes gavekort for at understøtte etableringen af et mere lige magtforhold imellem informant og interviewer, idet intervieweren i højere grad gennem betalingen ”køber” sig adgang til den viden som informanten besidder. Anvendelse af betaling for interview medfører dog en række problemstillinger, som vi i det følgende kort vil berøre. Der kan således argumenteres for, at betaling for interview kan forstærke den autoritære rolle, som intervieweren potentielt kan få, og dermed øge oplevelsen af ulighed i interviewsituationen (Yancey & Rainwater i Adler & Adler 2002). Betalingen kan samtidig også medføre, at intervieweren og interviewet i højere grad kommer til at repræsentere den økonomiske gevinst, som informanten modtager, snarere end at fremtræde som et møde kendetegnet ved gensidig anerkendelse mellem informanten og intervieweren.

Når vi alligevel har valgt at give informanterne et gavekort for interviewdeltagelsen, skyldes det hensynet til rekrutteringen og et ønske om at demonstrere anerkendelse for den indsats, informanterne leverer.

Interviewenes forløb

I de spørgsmål, som spørger direkte ind til kriminelle og voldelige erfaringer og aktiviteter, har de unge som udgangspunkt ofte svaret afvigende eller benægtende. Dette har medført at vi i interviewsituationen skulle foretage en afvejning af, hvorvidt det var etisk forsvarligt at forsøge at opnå adgang til disse oplysninger ved hjælp af interviewtekniske greb. I denne afvejning har vi medtaget hensynet til informantens skrøbelighed, den etablerede relation i interviewet, fortrolighedsniveauet, oplysningernes potentielle følsomme karakter og graden af modvillighed fra informanten. I disse situationer har vi som udgangspunkt valgt at anvende interviewtekniske greb til at afsøge problemstillingen på andre måder. Således har vi enten forsøgt at omformulere spørgsmålet, så det var mindre konfronterende,

spurgt ind til andre forhold vedrørende den samme situation, eller vendt tilbage til problemstillingen på et senere tidspunkt i interviewet. Dette har i de fleste tilfælde betydet, at vi har fået adgang til nogle beretninger fra informanten, som i udgangspunktet var svært tilgængelige. I de tilfælde, hvor informanten har vedholdt en afvigende og benægtende position, har vi respekteret det, og koncentreret os om de andre relevante problemstillinger, som vi kunne få adgang til. Interviewene har været præget af fortrolighed og for nogen af informanterne måske endda et frirum, hvor de har følt, at der var nogen, der hørte på dem, og de kunne få lov til at fortælle, uden at det var politiet, SSP, lærere eller pædagoger, der ”udspurgte” dem:

Jeg synes det er meget rart at få snakket med en voksen egentlig om det fx. Det har man aldrig rigtig gjort før. Det er bare at fortælle alt. I stedet for at det altid er til vennerne fx (17 årig).

Alle interviews er med informanternes samtykke blevet optaget på diktafon. Af de 10 interviews indgår de 8 i et speciale og er blevet fuldt transskriberet. De resterende 2 er blevet udskrevet i referatform.

Kapitel 3

Udgangspunkt

Hvad er det der er på spil, når unge mænd bruger vold mod hinanden i nattelivet? Gruppen af unge mænd, der benytter vold i nattelivet, er en gruppe, som der oftere tales om end med. Det har derfor været vigtigt for os i dette projekt at tale med de unge mænd og at give dem en stemme, uanset at deres handlinger afviger fra normalen.

Subkultur og gadekapital

For at forstå voldsanvendelse blandt unge mænd på gaden kan det altså vise sig nødvendigt med et blik for det alternative værdisystem, som anvendes i denne sammenhæng, og for at dette værdi- og normsystem har sin egen logik; forstået på den måde, at voldsanvendelsen i nogle af disse sammenhænge på gaden vil betyde øget magt og respekt på gaden, hvor den i andre miljøer vil have den modsatte effekt. Gadekapitalen er feltspecifik, forstået på den måde at den gadekapital, som er akkumuleret indenfor gadekulturen, ikke kan overføres til andre sociale felter (ligesom f.eks. kulturel og økonomisk kapital), den vil derimod svække den enkeltes sociale position heri, hvis den forsøges overført (Sandberg & Pedersen 2007)⁶.

Ungdomsforskere som fx Sernhede (1984,1999) og Willis (1977) har lavet omfattende feltarbejder blandt drenge i henholdsvis de svenske forstæder og i den engelske arbejderklasse. I følge Sernhede knytter det at have ”gadekapital” sig til de unges kulturelle identitet, hvor det ofte handler om at være *street wise* og nyde de andres respekt⁷. Fænomenet er undersøgt blandt unge utilpassede mænd opvokset i forstads miljøer med sociale problemer. Disse unge udvikler et alternativ

⁶ Gaden som et sted for udvikling af en særlig kultur blev introduceret som et sociologisk interessefelt allerede i 1920'erne. Senere i 1943 udgav William F. Whyte ”Street Corner Society”, som senere skulle blive en klassiker inden for studiet af gadekulturer. Heri viser Whyte hvordan der i de gadekulturer som udvikles mellem de unge, eksisterede interne hierarkier, som Whyte anskuede som en slags modreaktion på vanskelige sociale forhold (Whyte 1943; Sandberg & Pedersen 2007:55). Gadekulturen, og her også ghettoen, var kendetegnet ved en organisering og nogle normer, der ikke svarede til dem som eksisterede i det omgivende dominerende samfund, og var ligeså vel som det omgivende samfund, et samfund i konstant bevægelse og udvikling (Whyte 1943:272-273). Disse pointer har siden hen har fundet sin relevans i mange empiriske studier, og har haft en stor betydning for eftertidens anerkendelse af Whytes studie (Blandt andet anvendes perspektivet i Willis’ Learning to Labour fra 1977).

⁷ Willis: ”Learning to labour” 1977

af meritter og kompetencer til det etablerede uddannelsessystem, som de ofte er på kant med⁸.

⁸ Ove Semhede: Forstadens "truende unge mænd". Social Kritik, marts 2007

Kapitel 4

Analyse

Analysen er fænomenologisk orienteret, således at der opnås indsigt i drengenes erfarede livsverden, som den dannes gennem intentionelle aktiviteter, meningsdannelse og sociale processer. I den følgende analyse beskrives voldelige situationer, hvor den enkelte informant har deltaget aktivt. Formålet er at opnå indsigt i, hvordan situationen blev oplevet af informanten, og herigennem at kunne fremdrage erfaringsverdenen, som den tager sig ud for informanten. Men inden vi kommer dertil, vil vi kort beskrive de unge mænd i undersøgelsen.

De unge mænd

Der er tale om 10 unge mænd i alderen 15-19 år. De fleste bor stadig hjemme hos deres forældre, går i skole eller gymnasiet. 6 af de unge mænd har dansk baggrund, og de resterende 4 har en anden etnisk oprindelse.

Uddannelse og arbejde

De fleste unge går enten i grundskole, gymnasiet, er i lære eller på teknisk skole. Flere af de unge angiver, at de har haft nogle problemer i skolen, og et par af dem har skiftet skole af den samme årsag. De fleste er glade for deres uddannelse og har planer for fremtiden. Spurgt til, hvad de forestiller sig, at de vil lave om fem år, har de helt klart nogle forventninger om, at der arbejder, uddanner sig eller er i gang med at stifte familie:

”jeg skal have et dejligt langt sabbatår, og så skal jeg nok begynde og læse på universitetet tror jeg... man bliver nødt til det, hvis man gerne vil have en god uddannelse” (17årig).

Informanten pointerer dog, at det kun skal være et et år: *”For ellers kan jeg ikke komme i gang igen. Men jeg vil meget gerne ud og rejse. Jeg tror, jeg tager ud og rejser i et år” (17 årig).*

Eller som en anden siger: *Jeg er i lære. Som mekaniker tror jeg... jeg er glad for at bruge hænderne, det synes jeg er lidt bedre end det faglige* (15 årig).

Generelt må man sige, at de unge mænds ønsker og håb for fremtiden ikke adskiller sig væsentligt fra andre unges. Det er planer om uddannelse og familie, der fylder i de unges bevidsthed. Kun en enkelt har ikke rigtigt så mange planer: *Det ved jeg ikke helt endnu, det er bare sådan lidt, jeg tager det som det kommer* (18 årig).

Fritid

De unge mænd er meget nært knyttet til en gruppe af andre unge mænd, som de bruger meget tid sammen med og går i byen med: *"Som altid er der. Dem har jeg kendt hele livet fx ...sådan ti stykker eller sådan noget"* (17 årig). Det er kendetegnene for alle de unge, at de har den her gruppe af andre unge mænd, der er deres rigtig gode venner og som udgør nærmest en slags familie, og de er sammen hver dag og laver alting sammen: *"vi har en hel masse projekter kørende. Vi er meget ude, vi spiller fodbold, vi laver bare en hel masse...sådan nogle sjove ting"* (17 årig). *Vi er altid sammen... jeg er altid sammen med dem"* (16 årig). *"Stort set hver dag efter skole. Og så går man lige hjem og laver lektier eller et eller andet. Og så også om aftenen"* (18 årig).

En del af deres tid bruger de unge og deres venner på at gå i byen: *"Sådan en til tre gange om ugen"* (17 årig). De unge går i byen forskellige steder, men det er sjældent på de dyre steder, men steder, hvor man betaler for at komme ind, og så er der fri bar:

"Om torsdagen der er der fri bare fra ti til to i øl. Og vi kommer gratis ind, så man kan bare, vi kan faktisk bare gå ind og drikke gratis øl" (17 årig)

De unge vælger de steder, hvor der er fri bar, på grund af en kombination af hyppige byture og et stort alkoholindtag. Det ville blive for dyrt, hvis man skulle komme de steder, hvor der både skulle betales entré og betales for alkohol.

Alkohol og stoffer

De unge mænd drikker (med en enkelt undtagelse) alle sammen, når de går ud, og de drikker en del. Samtidig har flere af dem erfaring med stoffer, som nogle af dem tager jævnligt, mens andre blot har prøvet det, og andre aldrig har taget noget. De adskiller stoffer fra hash, som de unge ikke anser for at være noget særligt. Flere af dem mødes med deres venner i hverdagene for at ryge hash og bruger det til at slappe af sammen om.

Kriminalitet

De unge har de ofte erfaring med andre former for kriminalitet end vold. Flere af dem har lavet indbrud, har erfaring med fx biltyveri og butikstyveri.

Familiebaggrund

Der er stor forskel på, hvilken baggrund der unge har med i bagagen. I gruppen finder vi både de unge, som alle undersøgelser peger på risikerer at få en kriminel løbebane: dårlige familierelationer, og forældre, der selv har forskellige problemer: *Altså, min rigtige far har en voldsdom (18 årig)*, men der er også unge, der ikke umiddelbart falder i kategorien af udsatte unge: unge mænd, som kommer fra almindelige velfungerende hjem. At vi har fået begge grupper repræsenteret skyldes givetvis, at vi har benyttet os af forskellige rekrutteringsstrategier.

I de unge mænds fortællinger fremstiller de sig selv, deres liv og dagligdag som ganske almindelig og beskriver sig selv som almindelige unge med almindelige problemer og med de samme drømme for fremtiden som alle andre. Som man vil se i analysen, adskiller de sig dog på en mængde områder fra de fleste unge, men det vigtigste er, at de egentlig ikke ser sig selv som værende meget anderledes eller specielt problematiske.

Italesættelser af vold

I interviewene med de unge mænd har vi bedt dem om at fortælle om en voldsepisode, som de kan komme i tanke om. Det er tydeligt, at beskrivelserne af de voldelige episoder beskrives i et kortfattet og hverdagsagtigt sprog, hvor voldelige episoder fortælleres som så meget andet. En af informanterne fortæller, at han og hans venner kørte forbi nogle andre på en knallert og blev verbalt antastet af en gruppe på fire:

"Så siger de: "kom tilbage". Så kørte vi tilbage til dem. Så sagde vi "hvad er det". Så sagde de "hvorfor følger I efter os". Så siger vi, "hvad snakker I om". Og så siger de "I følger efter os" og så siger vi "nej". og så siger den ene "lad være med at spille dum" eller et eller andet ...Så går han over og skubber til mig. Så siger jeg "hvad laver du" og sådan noget. Og så slog han bare. Og så bliver jeg selvfølgelig sur (17 årig).

Herefter udvikler situationen sig, hvor informanten kommer i håndgemæng med de fire uden at hans egne venner blander sig, fordi:

"Altså de ... slog ikke sådan der rigtig hårdt, altså. Jeg havde ikke problemer... Jeg tror bare ... jeg tror bare ikke, at de havde så meget kropsvægt. Altså, jeg kunne hurtigt vælte dem eller ... hive dem væk... De sagde "smut med jer". Så sagde jeg "smut hjem med jer". Så gik de" (17 årig).

Episoden slutter ligeså hurtigt, som den er opstået, og i den beskrives helt hverdagsagtigt og uden nogen form for drama, som en naturlig situation. Umiddelbart indgår der meget få komponenter i den enkelte situation, og hændelsesforløbet er meget konkret og simpelt.

Når informanterne således bliver bedt om at fortælle om de voldelige episoder, er det forholdsvis udramatisk og hverdagsagtigt. Informanterne har svært ved at forklare, hvorfor disse episoder egentlig opstår. En enkelt siger dog: *"jeg var også sur den dag. Jeg ved det ikke. Jeg var sur på noget tror jeg"* (15 årig).

Som vi beskrev indledningsvis, så er vold ikke et emne, som de unge er vant til at skulle artikulere uden for en meget snæver kreds af egne venner, og at de løber en

risiko ved at fortælle om volden, fordi de på en eller anden måde blottes sig overfor en person, som de ikke ved, om de kan stole på. Når man ser på den måde som de unge fortæller om de voldelige episoder på, er det tydeligt, at de er ikke i udgangspunktet er vant til – eller føler sig trygge ved at skulle fortælle om de voldelige episoder uden for en snæver kreds. I interviewene har vi derfor lagt vægt på at opbygge tillid og vise, at vi tog de unge alvorligt, og tillagde deres overvejelser betydning, hvilket har betydet, at de unge har fortalt os ting, som de ellers ikke fortæller til andre jf. hvad den unge mand sagde tidligere om, at det egentlig var rart at få lov til at fortælle om det.

Direkte årsager til vold

Man kunne formode at volden udløses af en uoverensstemmelse eller at nogen har gjort noget særlig, der har generet andre som fx lægge an på en andens kæreste, men man må konstatere, at volden sjældent handler om jalousi eller slagsmål omkring kærester eller lignende. Der er kun en enkelt af vores informanter, der decideret nævner jalousi som årsag til vold:

”jeg har jo også prøvet den der før med at, der var nogle der lagde an på en eller andens kæreste, og så udvikler det sig” (18 årig)

Dette er dog en undtagelse, idet det ofte er meget mere uklart, hvad der ligger til grund for de voldelige optrin. Det er som regel ikke en enkeltstående episode, der forklarer volden, men et spil mellem de unge mænd, der nærmere handler om, at volden er målet, og at årsagen i virkeligheden træder i baggrunden. Volden opstår dog dermed ikke tilfældigt og er ikke uden mening for de unge mænd, hvilket vi vil se nærmere på i det følgende.

Andres territorier

I informanternes beskrivelse af, hvad der kan være med til at udløse voldepisoderne beskrives det, at det kan være, at man i flok bevæger sig uden for sit eget område. Der kan fx være nogle grupperinger i forskellige byer eller af forskellig etnicitet, der har ejerskab over et bestemt område, og man risikerer at få tæsk, hvis man har bevæget sig ind på deres område:

”så er der nogen, der kommer over... og begynder at spørge... ”hvor er I fra” og ”hvad hedder I” og ”hvor gamle er I”. Og sådan noget der. Bare nogen I slet ikke kender. Bare nogle andre drenge...Bare begynder at stille alle mulige spørgsmål og sådan gå lidt efter jer og sådan noget... Jamen så ved man, at så får man tæsk. At så vil de prøve og give en tæsk... De har det sådan der, at det er deres by” (16 årig).

En af de ting der kan udløse vold er således overskridelse af territorier, og det handler ofte om nogle grupperinger, der spotter hinanden. Med det menes, at det ikke bare er tilfældige personer, der overfaldes, fordi de tager til en anden by. Det er særlige typer, der ankommer i flok og signalerer, at de bevæger sig ind på andres domæne. De unge har lidt svært ved at forklare, hvordan man ved, om det er nogen, som er potentielle modstandere, men at det hænger sammen med attitude – fx måden man bevæger sig på, eller måden man kigger på andre på, hvilket vi vil kigge nærmere på i det følgende.

Koder

De voldelige situationer følger et forholdsvist fast mønster eller regelsæt, som de involverede parter er bekendte med. De voldelige situationer kan betegnes som ”møder”, hvor to eller flere personer retter deres visuelle og kognitive opmærksomhed mod hinanden (Goffman 1964). Disse møder synes reguleret gennem en interaktionsform, som består af nogle for informanterne velkendte elementer. Vi vil i det følgende fremdrage disse organiserende elementer. I beskrivelser af optakten til den voldelige situation nævnes tre væsentlige temaer for interaktionsritualerne i den voldelige situation. Et af de væsentlige temaer er den måde, hvorpå deltagerne taler til hinanden, og hvad de siger til hinanden. Informanterne nævner tre centrale signaler, som ofte optræder i konstitueringen af en voldelig situation:

- Ordene
- Blikket
- Skubbet

Disse tre elementer udgør tilsammen *provokationen*, og udfaldet er afhængigt af, om modparten svarer igen på udfordringen.

Udfordringen

Den indledende verbale udveksling udgør en væsentlig komponent i optakten til den voldelige situation. Det faktum, at den verbale udveksling mellem parterne huskes meget tydeligt, antyder, at den fremstår som væsentlig for informanterne. I det følgende følger et eksempel på, hvordan et slagsmål som regel starter, når man er i byen:

... Som nu hvis folk kommer hen og siger et eller andet lort, så gider man ikke rigtig bare "ja, det må du undskyld", så vil man jo hellere give lidt igen..." (17 årig).

I informantens beskrivelse af, hvordan et slagsmål i byen indledes, fremhæver han, at det i den indledende verbale duel er muligt at afværge et eventuelt voldeligt sammenstød ved at sige undskyld, men at man ofte vælger ikke at trække sig, da man hellere vil gå ind i konflikten. Det handler om, at man ikke vil være den, der bøjer nakken og finde sig i, at andre taler nedladende til en. Det er generelt for de unge, at man udmærket godt er klar over, at man ved at bruge ord og ved at lade sig provokere af andre ord, er på vej ind i et voldeligt sammenstød.

Den indledende verbale duel kan, som informanten beskriver, således bruges meget aktivt til at etablere potentialet for et voldeligt udfald af situationen. En anden informant forklarer hvorledes der normalt lægges op til et slagsmål:

"Det er nemt... så går du bare op til én og så begynder du at provokere ham. Til sidst så koger han over... Begynde at skubbe til ham... genere ham, kalde ham en masse grimme ord... sige hans mor var en luder, og at han var grim at se på... en bøsserøv, og et eller andet" (15 årig).

Udover den nedladende kan man lægge yderligere pres på modstanderen ved at skubbe. Kombinationen anvendes til at provokere modparten, og formålet med provokationerne er at få modparten til at reagere, så man kan få et slagsmål i gang. I det følgende vil vi se nærmere på forståelser af "blikket", som også er centralt i forståelsen af den voldelige situation..

Hvis du begynder at stirre på ham... bare stirre i 5-10 minutter, og han stirrer også på dig og sådan... og så bliver han nødt til at sige: "hvad kigger du på". Eller "hvad glør du på". Og så siger du "hvad rager det dig". Så lige pludselig begynder de at slås (15 årig).

Det ser ud til, at der er nogle forholdsvis faste koder, hvormed man finder hinanden. Og det drejer sig om at benytte blikket og dialogen som en provokation – og at afvente, om provokationen bliver taget op. Det kan næsten minde om en udfordring til duel, hvor blikkene og dialogen er handsken, der kastes foran en modstander. Tager han den op, starter duellen.

Modstanderens styrke

De unge kaster sig dog ikke ud i voldsepisoder uden at have gjort sig nogle rationelle overvejelser omkring deres chancer. Som en informant siger:

"så kigger du ham i øjnene, så kigger han dig i øjnene. Den der først kigger væk er ligesom ... svansen... jeg har jo også kigget væk nogle gange hvis jeg så har gået alene på strøget og jeg lige har kigget over på en, og han stod sammen med sine fem venner. Så siger jeg "okay, fuck det. Jeg lader den være..." (18 årig).

Som man kan se, så overvejer man, om man har en fair chance for at vinde, inden man vælger at tage handsken op, og det lader til, at det er muligt at undgå konfrontationen ved ikke at lade sig provokere. Som en anden informant siger:

Men fx hvis jeg stod i en situation, hvor jeg var fem og de var femten, der ville jeg så – altså selv om hvor fuld jeg var, tror jeg, men det er svært at sige – der ville jeg nok prøve at være lidt fornuftig, prøve at tale mig ud af den "okay, prøv at høre, skal vi ikke bare droppe det her" og blablabla (18 årig).

Volden er således ikke *tilfældig*, som man måske kunne foranlediges til at tro, men bygger på i forvejen kendte koder i form af provokationer med blik, skub og ord. Samtidig er der en vis form for kalkulation i forhold til ens egne chancer. Der ligger altså også nogle nøgterne kalkulationer omkring antallet af tilstedeværende og en vurdering af modstanderens samlede styrke, inden man giver sig til at slås. I interviewsituationerne og i gennemgangen af interviewene fremgår det tydeligt, at der i de voldelige situationer ofte indgår overvejelser omkring antallet af personer

til stede i situationen og styrkeforholdet mellem de involverede parter. Disse overvejelser er vigtige, fordi de i mange af tilfældene tilsyneladende spiller en afgørende rolle for, hvorvidt informanterne eller deres venner vælger at involvere sig i et slagsmål, og hvilken karakter deres involvering får.

Samtidig er det en pointe, at man kan vælge ikke at provokere eller ikke at lade sig provokere af andres provokationer. For de unge mænd der tale om at man på en eller anden måde vælger at være en del af det spil, der omhandler at være villig til at indgå i voldsepisoder – og at det dermed er muligt at holde sig udenfor. Som vist i undersøgelsen *Unge, vold og utryghed i nattelivet* (Rådgivende Sociologer 2008) og undersøgelsen *Unge sociale overdrivelser blandt unge i nattelivet* (Rådgivende Sociologer 2009) ved de fleste unge, der bevæger sig i nattelivet også udmærket at man ikke skal gå fra situationer, der kan udvikle sig og at man på den måde kan undgå at blive involveret i vold.

Uskrevne regler

Ud over de koderne, der er med til at definere voldens opståen, er voldsepisoderne også forbundet med nogle moralbegreber omkring, hvem man slår på og hvem man ikke slår på, hvornår man blander sig, og hvornår det ikke er i orden at slå.

”Hvis der to der er oppe og slås, så går man jo ikke ind og blander sig. Altså, hvis nu en af mine venner var ved at få tæsk af to personer, så ville jeg jo godt, så ville jeg nok blande mig” (15 årig).

Man finder lignende betragtninger hos andre informanter, idet de også forklarer, hvordan det er en selvfølge, at hvis det er to personer, som er kommet i konflikt med hinanden, så blander resten af gruppen sig ikke, men at hvis magtforholdet er ulige, så blander de sig. Internt i de grupper som drengene færdes i, er der således nogle regler for indblanding, og disse regler er med til at regulere den adfærd, som udvises i de potentielt voldelige situationer.

En informant forklarer i det følgende, hvorfor han ofte bliver involveret i slagsmål, fordi han gerne vil hjælpe sin ven, som ofte kommer i problemer.

”Det har han prøvet et par gange efterhånden. Og han lærer det ikke. At han bare skal holde sin kæft i nogle situationer. Altså mange af gangene jeg har været oppe og slået har det været pga, at han ligesom skulle svare igen. Og jeg har jo ligesom set ham som en bror. Og hvis der så kommer der nogen og slår ham i hovedet, så kommer jeg over og hjælper ham” (18 årig).

Informanten føler sig forpligtet til at involvere sig i slåskampe, fordi hans ven er en lille fyr, som ikke kan klare sig alene. Hans involvering kan således forstås som resultatet af en solidaritetsfølelse over for en ven efter en vurdering af balancen eller styrkeforholdet i situationen.

Der er også nogle regler for, hvornår det ikke er i orden at bruge vold, der handler om at man ikke slår på folk, når de ikke kan forsvare sig:

”jeg har mange af mine venner som... tramper på én, der ligger ned... altså tramper ham i hovedet, og sådan noget. Det kunne jeg aldrig nogen sinde finde på. Jeg har det sådan, at når først en person ligger ned – okay, hvis du sparker ham en gang i maven eller i ryggen, okay, og han bliver liggende. Men det der med virkelig og gennemtæske en person, så han bare ligger og ikke kan mere, det ... det er sådan lidt ..” (18 årig).

Man slår heller ikke på piger:

”jeg har aldrig slået på en pige... har prøvet at få nogle på hovedet af en pige, men ikke slået igen” (15 årig).

Selv om grænserne er flydende for, hvornår det ikke længere er i orden at blive ved med at slå, ligger der ikke desto mindre nogle overvejelser omkring, hvornår det kommer ud over grænsen, og det ikke længere er i orden at bruge vold. Desuden synes det at være en helt fast norm, at piger ikke er del af volden, men at det i udpræget grad er et opgør mellem mænd.

I det følgende vil vi se lidt nærmere på, hvordan man kan forklare, at de unge mænd lader sig involvere i vold. Det handler om voldens forførende egenskaber og om at opnå respekt og anerkendelse.

Voldens forførende egenskaber

Man kan undre sig over, hvorfor disse unge mænd bevidst søger at slå og blive slået på med de skader og de risici, som dette medfører. En del af forklaringen kan man finde ved at se på begrebet ”kriminalitetens forførelser” (Katz 1988). En informant beskriver i det følgende, hvad der er det spændende ved slåskampe:

”altså ... spændingen i det, adrenalinen altså, du får jo kæmpe adrenalinkick, der bare siger spar to...og så udfordringen i det” (18 årig).

Informanten fremhæver, at der i en slåskamp opstår en spænding omkring det element af usikkerhed, som der altid vil være, fordi det ikke er muligt på forhånd at forudsige udfaldet. Dette skyldes dels ens egne evner og hvordan man reagerer i den specifikke situation, dels den usikkerhed, der altid vil være knyttet til ens læsning af modstanderens evner og reaktion. Kombinationen af disse usikre elementer skaber en udfordring, som giver et ”adrenalinkick”, og altså en kropslig og følelsesmæssig oplevelse af den voldelige situation. Dette kick nævnes også af en anden informant. Situationen afviger fra den foregående episode ved, at informanten i denne situation deltager i et *off* mellem to fodbold-supportgrupper⁹. Dette betyder, at slåskampen er arrangeret, og informanten derfor er bekendt med det kommende hændelsesforløb og de foreskrevne regler for slåskampen.

”... du får bare sådan et sus, hvor du bare slår løs og sådan. Det er lidt svært at forklare, men ... hvor du ikke rigtig har nogle hæmninger, eller du kan ikke rigtig mærke noget selv. Så slår du bare løs” (17 årig).

Informanten beskriver, at det tiltrækkende for ham er oplevelsen af ikke at have nogen hæmninger, og ikke at kunne mærke noget selv, samtidig med at man slår løs på sin modstander, hvilket går igen i følgende udsagn:

”jeg har aldrig rigtig synes, det var sjovt at slås – du får sådan et adrenalinkick af det. Hvor du bare, du kommer helt op og køre” (18 årig).

⁹ Et *off* er ifølge informanten en arrangeret slåskamp mellem to fodbold supportgrupper som finder sted inden en fodboldkamp. Slåskampen er arrangeret af nogle ledende personer fra de to supportgrupper, og består af to grupper på 15 personer indenfor et fastlagt aldersinterval. Slåskampen består af to halvleje hvor deltagerne slås indtil alle deltagere på ét af holdene ligger ned.

Samtidig med at informanten fortæller, at han ikke synes, at det er sjovt at være i en slåskamp, fremhæver han på samme måde som de to andre informanter alligevel også adrenalin-kicket som en væsentlig del af oplevelsen. Adrenalin-kicket ”overtager” ifølge informanten i situationen, også selvom den ikke er sjov. Dermed understreges den kropslige og følelsesmæssige oplevelse, og det Katz beskriver som at ”situationens dynamikker styrer” træder tydeligt frem. Det er det forførende og spændende ved situationen, som beskrives, en oplevelse som er kropslig, og som overskrider den bevidste og kontrollerede deltagelse i et slagsmål.

Mange af de unge har været involveret i andre former for kriminalitet, og ofte optræder de samme beskrivelser af en form for ”kick”, de oplever, når de bevæger sig derude, hvor det er potentielt farligt. De fleste af vores informanter beskriver især oplevelsen ved at stjæle en bil og køre hurtigt i den som en oplevelse, der giver et adrenalinus, fordi man bevæger sig på grænsen af det farlige og lovlige.

Respekt og anerkendelse

Som de foregående afsnit har vist, er der i de grupper, hvor de unge drenge færdes, tydelige regler for den adfærd, som forventes i forskellige situationer. Undervejs i det følgende afsnit forsøger vi at indkredse, hvilken form for respekt eller anerkendelse, informanterne opnår i kraft af deres adfærd.

Når det handler om respekt og anerkendelse, er det tydeligt, at respekten og anerkendelsen søges blandt vennerne. En af de unge fortæller, at hans venner altid er der for ham, når han har brug for det:

”Hvis der er sket et eller andet i ens liv eller et eller andet... jeg har haft nogle episoder med min far... at han ikke ringede til min attenårs fødselsdag og sådan noget. Det er heller ikke noget jeg går og fortæller til alle vel. Det er kun til mine personlige venner og ... så bare med piger generelt, og så hvis der er et eller andet (18 årig).

Som vi har været inde på tidligere, er vennerne meget centrale personer i de unges liv, og man kan nærmest se dem som en slags udvidet familie. I de unges venne-

kredse er der normer og værdier, der er anderledes fra det omkringliggende samfunds, og volden spiller en væsentlig rolle som noget, der binder dem sammen og giver respekt internt.

Subkulturel kapital

I og med, at vennerne udgør så stor en del af de unges liv, er det også dem, de søger respekt og anerkendelse fra, og i disse vennekredse er udøvelsen af vold en af de ting, der aftvinger respekt og anerkendelse. En informant forklarer i det følgende:

"Ja, du ved. De begynder at give dig ros, som om "du er syg nok, mand" og "Sådan man" og sådan noget. "Du skal bare tæske ham", "Han er bare en lille bøsse ham der". Så når en bakker dig op jo, så føler du dig også stor jo. Så tænker man lige "åh, helt sikkert, jeg gør det igen"(15 årig)

Gruppen udtrykker umiddelbart stor anerkendelse for informantens handling og understøtter ham i, at voldsanvendelsen er legitim. Som beskrevet i vores afsnit om, hvor vi tager afsæt, så kan man se de unges kultur som en subkultur, hvor det at kunne slås medfører kapital, en form for respekt, der kun anerkendes i særlige grupperinger. Informanten forklarer, hvordan vennernes respekt øger hans incitament til at gøre det igen. Voldsanvendelsen figurerer således tilsyneladende som en adfærdsform, som giver anerkendelse i omgangskredsen, og anerkendelsen øger samtidig incitamentet til voldsanvendelsen.

Ambivalens

De unge har dog samtidig et ambivalent forhold til volden, som om de godt er klar over, at det måske i virkeligheden ikke er så godt. Det kommer blandt andet til udtryk i det følgende, hvor en af informanterne fortæller om, at en af hans venner er ved at minde om de andre – hvilket han egentlig ikke synes er så godt, fordi vennen aldrig før har været sådan:

Jeg har faktisk, en af mine bedste venner, han har aldrig rigtig været sådan dér lige så meget som alle os, han har altid været lidt mere fornuftig. Fordi han bare er sammen med os, tror jeg, så han vil også gerne lige vise, at "ja, okay, jeg kan

også godt hvis det er”, Jeg har det faktisk lidt dårligt med det. Fordi han er begyndt at blive sådan der. Han er også begyndt at tage stoffer og sådan. Det har han ikke gjort før. Så der, der han jeg fx fået dårlig samvittighed der. Fordi han altid har været den mest fornuftige og sådan noget der, i gruppen så. Og så er han bare blevet sådan der, som os andre (18 årig).

Den unge mand har dårlig samvittighed over, at han på en eller anden måde har været medvirkende til, at hans ven er blevet, som han er, og at det måske ikke er det bedste i verden. Den unge mand fortsætter også med at forklare, at han godt er klar over, at det ikke er normen blandt unge at tage stoffer og bruge vold, men at det hænger sammen med, at ens opvækst og de miljøer, man færdes i:

Jeg tror måske, at det også har noget med familien at gøre. Og noget med hvor man bor henne og naboerne. Hvis det er man vokser op fx i et stille og roligt kvarter og sådan noget (18 årig).

Miljøet og opvæksten er således en forklaringsramme, som de unge selv sætter deres adfærd ind i, og der kan spores en dobbelthed i på den ene side de unges ønske om anerkendelse blandt vennerne ved at bruge vold for på den måde at være en del af gruppen, og på den anden side en erkendelse af, at de godt er klar over, at det ikke er den mest ønskværdige adfærd. De unge mænd er udmærket klar over, at udøvelse af vold ikke heller ikke er noget, der giver respekt i andre kredse:

Fx hvis man sidder og drikker med nogle piger, så bliver det ikke bare lagt frem på bordet, som hvis man gør, hvis man kun er drenge... Fordi pigerne, de kan ikke lide det (17 årig).

Samtidig med, at de unge har volden som et udtryksmiddel, der giver respekt og sammenhold, er de dog også godt klar over, at det kan være problematisk for dem at finde andre veje eller at lægge distance til den omgangskreds, hvor der er nogle normer og værdier, som de måske ikke ønsker at dele:

”Jeg prøver ligesom at fade dem out. Men det er, altså det er svært når du er venner med nogen i så lang tid, selv om du syntes at de laver noget lort, så er det bare svært at lukke dem ude” (18 årig).

Som man kan se af den unge mands udtalelse, så er der en meget nær tilknytning til vennerne, og man udelukker ikke bare nogen, fordi de har rodet sig ud i noget uheldigt, selvom man måske ikke selv ønsker at være en del af det længere.

Politiet

De fleste af vores informanter har været involveret i forskellige former for kriminalitet og har derfor meget blandede erfaringer med og holdninger til politiet. De føler sig mistænkeliggjort og føler, at politiet ikke tror på deres udlægning af historien. En af de unge fortæller, at han som 14-årig stjal noget, mens han var sammen med en ven på 15. Det var ikke venen, der stjal, men politiet troede, at vores informant blot tog skylden på sig, fordi han var under den kriminelle lavalder:

"De troede jeg tog skylden fordi jeg var fjorten... jeg blev bare kørt hjem, mens han der, han fik så en plet på sin straffeattest" (17 årig).

Det er i det hele taget gennemgående, at politiet ikke er særlig populære blandt de unge, selv om de egentlig ikke har nogen specifikke dårlige oplevelser med dem:

"så er de bare nogle gange så dumme, fordi de ... de ødelægger lidt det sjove ... nogle gange" (17 årig).

Eller som en anden siger:

"Det ved jeg ikke, det er bare, det er bare noget med ... miljø, kultur. Jeg kan bare ikke lide politiet... jeg synes heller aldrig, at de gør noget godt" (17 årig).

En af de meget unge informanter har haft nogle samtaler med en SSP mand, fordi han var kommet i dårligt selskab, men vores informant giver ikke meget for det, fordi: *"De finder på sådan nogle mærkelige ting" (15 årig).* Informanten hentyder til, at de beskylder ham for ting, han ikke har gjort, hvorfor han mener, at de ikke er til at stole på eller vil ham noget godt: *"Dem bryder jeg mig ikke om... fleste af dem, de er godt nok irriterende og høre på" (15 årig).* Informanten kom til alle samtaler, men det har ifølge ham selv ikke haft nogen indflydelse på, hvordan han opfører sig

Selvom det ikke kommer så tydeligt frem hos de unge, kan man alligevel se, at det måske handler om en grundlæggende mistillid, og at de føler, at de er fra to forskellige miljøer, og hvor forståelsen er meget lille på begge sider. De unge ser politiet som endnu en gruppe af voksne, der forsøger at få dem på rette spor, men som ikke har den store forståelse eller interesse for den verden, som de unge lever i.

Våben

Våben ser ud til at spille en rolle, men også her ser vi at de unge har et ambivalent forhold til det at gå med våben. Der er ikke nogen af dem, der ser sig selv som nogen der går med våben: *"Jeg har næverne"* (15 årig). De synes på linje med de fleste andre unge, at det er usmart at gå med våben. En af informanterne synes, at dem der går med kniv i nattelivet er tåbelige, og at det overhovedet ikke er smart: *jeg synes, at man er en tåbe, men at det kan skyldes at: "de føler sig bare måske mere trygge hvis de har et våben i hånden"* (17 årig).

Selvom de unge umiddelbart lægger sig på linje med den herskende holdning blandt unge generelt, har de dog alligevel en lidt større forståelse og fascination af våben end flertallet af unge. En af informanterne fortæller om nogle venner, der har gået med våben:

"Knive og nogle af dem har også gået med pistol... Fordi de er utrygge... at blive slået ned og skudt og sådan noget" (15 årig).

I og med at de unge mænd har volden tættere inde på livet end de fleste unge, ligger tanken om våben dem heller ikke så fjernt. Så selv om de i udgangspunktet tager afstand fra våben så:

"Jeg vil godt prøve og skaffe en skudsikker vest. Bare fordi, hvis jeg lige pludselig bliver skudt... så kan den måske redde mig" (15 årig)

Våben eller, som i det ovennævnte citat, en skudsikker vest kan skabe tryghed i et miljø, hvor vold og våben spiller en rolle som en del af kulturen. Som vi før har

været inde på, så spiller volden en rolle som en form at skabe respekt blandt de unge mænd. Våben tilskrives på samme måde en rolle som noget smart:

Det er også tit, hvor man lige har siddet med en kniv oppe på værelset, eller et eller andet, og bare siddet og kigget på den. Og så lige kommet til at proppe den i lommen hvis man går, eller et eller andet. Det var ikke engang meningen, at man skulle have den med... Men så kommer den i lommen alligevel... jeg tror drenge de kan godt lide at have våben (16 årig).

Der er således et ambivalent forhold til våben, idet de unge på den ene side afviser våben, fordi det er usmart, men på den anden side kan forstå fascinationen ved våben, fordi det kan skabe tryghed og alligevel er en smule smart blandt drenge. Som vi også har været inde på før, så er de unge udmærket klar over, at den kapital, der giver respekt i deres subkultur ikke er anerkendt udenfor. Deres umiddelbare afstandtagen fra våben kan derfor forstås som en tilkendegivelse af, at de ved, at det ikke anses som smart, og at de derfor uden for kredsen ikke umiddelbart tilkendegiver deres holdninger til våben.

Alkohol og stoffers betydning

Som vi har været inde på indledningsvis, så er alkohol og stoffer en del af de unges kultur, og det er da også tydeligt, at det som oftest er stoffer og alkohol, der får tingene til at eskalere og komme ud af kontrol. Selv om voldsepisoderne er bygget op omkring et mønster, der har nogle spilleregler, som de enkelte parter skal være indforstået med, så er det alkohol og stoffer, der er med til, at ting sker, som bryder med regler og koder.

Der skal ikke, altså der skal ikke så meget til, det kan være der er en lille dum kommentar, som ikke er ment på nogen måde, fordi der er en eller anden dreng der står og er alt for fuld og bare lukker lort ud ik (18 årig)

Som en af de andre også kommer ind på, så er det ikke sådan, at man egentlig, inden man går i byen, har besluttet sig for, at man skal ud og slå, det kan også bare være en måde, tingene udvikler sig på, fordi der er alkohol eller stoffer involveret:

”hvis de får for meget at drikke, så går det hurtigere for dem med at – de dér, der er nogle der har sådan – jeg har én, der bare bliver mega aggressiv, når han bliver fuld. Så bare alt skal bare have slag næsten, hvis han får for meget. Og så har jeg også én, når han er fuld, han vil gå rundt og irritere alle og gør sådan nogle underlige ting nogle gange” (17 årig)

Eller som en anden siger

... kan du godt rende rundt eller møde en eller anden tosse, der er påvirket af stoffer, og gerne vil slås... (17 årig).

Så selv om vi tidligere har set, at volden i og for sig følger nogle koder, og at der er nogle regler for hvornår og hvordan, man involverer sig i vold, så er alkohol og stoffer med til at gøre, at der opstår situationer, hvor ting bare sker. Alkohol og stoffer er derfor ofte den faktor, der betyder, at spillets regler brydes og at en situation udvikler sig på en måde, som de unge egentlig ikke havde ønsket.

Konklusion og perspektivering

De voldelige unge mænd

De unge mænd i undersøgelsen er på den ene side unge med de samme drømme og håb for fremtiden som de fleste andre unge. På den anden side bevæger de sig i en kultur, hvor vold er en måde at opnå status på, og de befinder sig i et miljø, hvor kriminalitet og vold anses for at være normen. De har for de fleste vedkommende erfaringer med flere former for kriminalitet, deriblandt vold i nattelivet. Volden er dog ikke tilfældig eller irrationel, som man ellers godt kunne foranlediges til at tro.

De unge mænd beskriver, hvordan voldsepisoderne følger nogle helt fastlagte regler, og minder på en måde om en duel. Blikke, ord og skub er den handske, der kastes foran modstanderen, der kan vælge at tage handsken op – men lige så vigtigt kan lade være med at tage op. De unge mænd overvejer altid, om handsken er værd at tage op ved en vurdering af, hvorvidt det vil blive en fair kamp. Overvejelserne går på modstanderens størrelse og antallet af modstandere.

De unge mænd har også en slags moralsk kodeks for, hvornår man ikke bruger vold: man bruger ikke vold, hvis ikke begge parter er indforståede; man bruger ikke vold mod kvinder; og man fortsætter ikke med at slå eller sparke, hvis modstanderen ligger ned. I og med, at alkohol og stoffer er en del af de unges byliv, så kender de dog alle til episoder, hvor tingene er gået over gevind. Pointen er imidlertid, at den vold som de unge bruger i nattelivet nok er synlig, men den (i hovedsagen) er ikke rettet mod fuldstændig tilfældige forbipasserende, der blot bevæger sig rundt på gader og stræder. Man søger efter nogen, der går ind på spillets regler, og ifølge de unge er der i virkeligheden ganske få regler, man kan følge, hvis ikke man vil involveres i vold: lad være at tage imod provokationer eller sig undskyld, selvom man ikke synes, at man har gjort noget. Langt de fleste unge, der færdes i nattelivet, er udmærket godt klar over, at man ikke skal tage imod en provokation, hvis man bliver provokeret¹⁰.

¹⁰ Jf. *Unge, vold og utryghed i nattelivet* (Rådgivende Sociologer 2008), og *Unge sociale overdrivelser om vold i nattelivet* (Rådgivende Sociologer 2009).

Mange af de unge beskriver, hvordan volden er forbundet med et adrenalinsus og at volden er en måde at opnå respekt hos vennerne på. I de kredse, hvor de unge færdes, giver det respekt at kunne slå fra sig og være god til at slås. Vennerne betyder meget for de unge og udgør på det nærmeste en ekstra familie for dem. Det må også konstateres, at nogle af de unge på mange måder har andre problemer enten med skolen eller familien, og at deres forhold til forskellige myndigheds personer er en smule anstrengt.

Samtidig er de unge mænd dog klar over, at vold ikke er en anerkendt udtryksform i andre kredse, hvorfor de heller ikke gerne omtaler brugen af vold uden for en lukket kreds. De unge mænd synes dog at leve i en subkultur, hvor det omkringliggende samfunds værdier og normer kun spiller en perifer rolle i deres færden i nattelivet. Vi ved fra undersøgelsen: *Unge, vold og utryghed i nattelivet* (2008), at noget at det, der er med til at skabe utryghed i nattelivet er unge, der slås, og unge på stoffer.

Der er således ingen tvivl om, at disse voldelige unge mænd er med til at få andre unge til at føle sig utrygge, men med baggrund i analysen kan vi samtidig konstatere, at volden ikke er rettet mod tilfældige, men er koncentreret inden for en særlig subkultur, hvor udøvelsen af vold giver respekt. Man kan som helt almindelig ung derfor forholdsvis enkelt undgå at blive udsat for vold. Det allervigtigste er, at man ikke lader sig provokere af unge, der er ude på at slås.

Litteratur

Anvendte referencer

- Adler, Patricia A. & Adler, Peter 2002: "The Reluctant Respondent" i Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A. (red.) 2002: *Handbook of Interview Research: Context and Method*. Thousand Oaks, Ca: Sage Publications s.515-537.
- Balvig, Flemming, Holmberg, Lars & Sørensen, Anne Stina 2005: *Ringstedforsøget. Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet*. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag
- Goffman, Erving 1964: "The Neglected Situation" i *American Anthropologists* Vol.66, no.6, Part 2. s.133-136
- Järvinen, Margaretha 2005: "Interview i en interaktionistisk begrebsramme" i: Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna 2005: *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag s.27-49.
- Katz, Jack 1988: *Seductions of Crime. Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. Basic Books, Inc., Publishers: New York
- Kyvsgaard, Britta 1992: *Ny ungdom? Om familie, skole, fritid, lovlighed og kriminalitet*. København: Jurist- og økonomforbundets forlag
- Rådgivende Sociologer 2009: *Unge sociale overdrivelser om vold i nattelivet*.
- Rådgivende Sociologer 2008: *Unge, vold og utryghed i nattelivet. En spørgeskemaundersøgelse blandt unge mellem 14 og 26 år*.
- Sernhede, Ove 2007: "Forstadens "truende" unge mænd." i: *Social Kritik* 108/2007. s.18-39
- Sandberg, Sveinung & Pedersen, Willy 2007: *Gatekapital*. Universitetsforlaget: Oslo
- Sandberg, Sveinung & Pedersen, Willy 2008: "Gatekapital", *Ungdomsforskning*. Nr.1&2. Maj 2008, s.35-38.

- Staunæs, Dorthe & Søndergaard, Dorte Marie 2005: "Interview i en tango-tid" i: Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna 2005: *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag s.49-72.
- Whyte, William F. 1943: *Street Corner Society. The Social Structure of an Italian Slum*. University of Chicago Press.
- Willis, Paul 1977: *Learning to Labour. How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. England: Saxon House

